

JAARVERSLAG 2016

VAN

**STICHTING
CENTRUM VOOR
ARBEIDSVERHOUDINGEN
OVERHEIDSPERSONEEL**

TE

DEN HAAG

Vastgesteld door de directeur/bestuurder d.d. 1 juni 2017

Goedgekeurd door de Bestuursraad d.d. 15 juni 2017

Inhoudsopgave

	Pagina
BESTUURSVERSLAG	3
JAARREKENING 2016	
1 Balans en winst- en verliesrekening	12
2 Kasstroomoverzicht	14
3 Grondslagen van waardering van activa en passiva en resultaatbepaling	15
4 Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening	18
OVERIGE GEGEVENS	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	26

BESTUURSVERSLAG

Algemeen

Het CAOP is het kennis- en dienstencentrum op het gebied van arbeidszaken in het publieke domein. De Stichting CAOP is 1 januari 1995 opgericht en statutair gevestigd in Den Haag (Lange Voorhout 13) en is geregistreerd in het handelsregister onder nummer 41158878. De stichting heeft de volgende doelen:

- a. diensten verlenen ter ondersteuning van adviesorganen, beroeps- en bezwarencommissies en andere instanties, op het gebied van de rechtspositie, arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen van personeel in de (semi)publieke sector;
- b. diensten verlenen ter ondersteuning van instanties met een arbitragefunctie, bij geschillen op het gebied zoals genoemd onder a.;
- c. documentatie en informatie verzamelen over onderwerpen op het gebied zoals genoemd onder a. en daarover publieks- en persvoorlichting verzorgen;
- d. diensten verlenen en adviseren op het gebied van arbeidsverhoudingen, conflicthantering, (de vorming van) arbeidsvoorwaarden, medezeggenschap, arbeidsmarkt en arbeidskwaliteit in de (semi)publieke sector;
- e. fungeren als kenniscentrum en ontmoetingsplatform en daartoe kennis en informatie verzamelen, bewerken en toegankelijk maken voor de klant; onderzoek doen naar onderwerpen die betrekking hebben op het werkterrein van de stichting;
- f. kwalitatief hoogstaande, onafhankelijke beleids-, proces- en juridische ondersteuning bieden, op de genoemde werkgebieden.

Samenstelling bestuur en bestuursraad

De stichting heeft een eenhoofdig bestuur, in de persoon van directeur Philip Geelkerken. De bestuursraad houdt toezicht op zijn beleid en op de algemene gang van zaken. Enkele besluiten van de directeur zijn statutair onderworpen aan voorafgaande goedkeuring van de bestuursraad, zoals het vaststellen van de begroting, het jaarplan en dit jaarverslag.

De bestuursraad telt zeven leden. Zij worden benoemd op voordracht van de Samenwerkende Centrales Overheidspersoneel (SCO) en de Stichting Verbond Sectorwerkgevers Overheidspersoneel (VSO). De voorzitter wordt benoemd op voordracht van de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid (ROP).

De samenstelling van de bestuursraad was in 2016 als volgt:

Voorzitter	Dhr. K.G. de Vries.
Leden	Dhr. J.J.C. Debie, Dhr. J.W. Dieten, Mevr. S. Donders-Pijpstra, Mevr. C. Kervezee, Dhr. M.W.J. Lak, Dhr. R.T.B. Visser, Dhr. H. Itzig Heine.

De heer O. Welling is per 1 april 2016 uit de bestuursraad getreden. De heer H. Itzig Heine is hem opgevolgd.

In 2016 hebben de bestuursraad en de directeur vier keer samen vergaderd.

Samenstelling financiële auditcommissie

De auditcommissie beoordeelt, onder verantwoordelijkheid van de bestuursraad, de financiële gang van zaken binnen de stichting. De auditcommissie vergadert vier keer per jaar, voorafgaand aan de gezamenlijke vergadering van de bestuursraad en de directeur. De financiële kwartaalrapportages vormen het vaste agendapunt van deze vergaderingen.

De samenstelling van de auditcommissie was in 2016 als volgt:

Voorzitter Dhr. A. Sieverdink (extern deskundige)

Leden Dhr. J.J.C. Debie

Mevr. S. Donders-Pijpstra

Per 1 januari 2016 is de heer A.G.V. Vergeer opgevolgd door de heer A. Sieverdink als voorzitter van de auditcommissie.

Btw-vrijstelling

Het CAOP was voor een deel van de diensten vrijgesteld van omzetbelasting. Deze vrijstelling was gebaseerd op artikel 11, lid 1, onderdeel u van de Wet op de Omzetbelasting. Per 1 januari 2015 heeft het Ministerie van Financiën de inhoud van deze vrijstelling gewijzigd, waardoor het CAOP er geen gebruik meer van kan maken. Wel is met het Ministerie van Financiën een overgangstermijn van drie jaar afgesproken voor overeenkomsten die het CAOP voor 1 januari 2015 heeft afgesloten.

Verslag van de activiteiten in 2016 en vooruitblik 2017

Het CAOP wil bekend staan als een gezaghebbend en innovatief centrum met hoogwaardige dienstverlening op het terrein van arbeidszaken in vooral, maar niet uitsluitend, het (semi)publieke domein. Daarmee wil het CAOP bijdragen aan optimale werkomstandigheden zodat de medewerkers hun werk goed en met plezier kunnen doen. Dat veronderstelt dat het CAOP beschikt over brede kennis van de verschillende (actuele) thema's en onderwerpen op het terrein van arbeidszaken in de publieke sectoren. Alleen dan is het CAOP in staat zijn opdrachtgevers de meerwaarde te bieden die zij van ons verwachten.

Begin 2016 is een nieuwe organisatiestructuur van kracht. In de nieuwe structuur staan de sectoren Overheid, Onderwijs en Zorg meer centraal. Mede om de span-of-control behapbaar en de focus van de activiteiten doelmatig te houden, is elke sector weer onderverdeeld in teams. Deze structuraanpassing zal naar verwachting in randvoorwaardelijke zin bijdragen aan een werkwijze die meer slagkracht heeft, een betere (kennis)uitwisseling en meer contact tussen leidinggevende en medewerker.

In dit kader zijn in 2016 tal van activiteiten ontplooid, waarvan hieronder beknopt verslag wordt gedaan.

Sector Overheid

In 2016 zijn diverse arbeidsmarktfondsen, overleggen en commissies ondersteund. Met succes is veel energie gestoken in de aanbesteding CAO-overleg politie. De trainingen verzorgd door Medezeggenschap opleidingen werden hoog gewaardeerd (hoger dan 8) door klanten.

In het kader van de normalisering van de ambtelijke rechtspositie is gezorgd dat het CAOP kennis en kunde hieromtrent in huis heeft en zodoende op dit thema als kenniscentrum naar buiten kan treden.

Ook is Openbaar bestuur en veiligheid voorbereid om individuele overheidsorganisaties te ondersteunen bij het doordenken van de gevolgen van de normalisering voor de eigen organisatie.

BIOS en OIO

De onder de subsidieregeling BZK vallende activiteiten t.b.v. de Onderzoeksraad Integriteit Overheid (OIO) en het Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS) zijn halverwege 2016 door BZK stopgezet. Een deel van de activiteiten is ondergebracht bij het nieuw opgerichte Huis voor

klokkenluiders te Utrecht. Het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers is wel bij het CAOP gebleven.

Thema Integriteit na vertrek BIOS

Er bleek voldoende aanleiding om het thema integriteit voor het CAOP te behouden, onder andere omdat het Huis voor Klokkenluiders slechts een deel van de BIOS-taken uitvoert. Daarom is het CAOP per 1 juli 2016 gestart met het ontwikkelen van producten en diensten op het gebied van integriteit, en is het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers bij CAOP Integriteit ingebed.

De focus van CAOP Integriteit ligt op preventie: hoe krijg je integriteit in het DNA van de organisatie en de mensen? Er is een nieuwe risicoanalyse ontwikkeld, het opleidingsaanbod is vernieuwd en aangevuld, er zijn publicaties geschreven, nieuwe werkvormen ontwikkeld en er is een adviesfunctie ontstaan. Er worden coachingstrajecten verzorgd, congressen georganiseerd (zoals de Dag en Nacht van de Integriteit) en vertrouwenspersonen bij diverse organisaties ingezet.

Vooruitblik 2017

In 2017 is er een aantal (nieuwe) werkvelden waar we op opereren. Het ontwikkelen van dienstverlening op thema's als Duurzame Inzetbaarheid blijft bij de overheid hoog op de agenda staan, maar ook de technologische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan op de arbeidsmarkt in het publieke domein worden verder uitgewerkt.

Het CAOP biedt advies en dienstverlening op het terrein van *sociale veiligheid*. Dit gaat om een veilige werkomgeving, goede omgangsvormen, maar ook om de relatie met burgers en klanten. Hoe equippeer je een professional om te gaan met uitdagingen in de samenleving en in het contact met de burger, klant of patiënt? En hoe kan een representatieve, inclusieve arbeidsorganisatie daaraan bijdragen? *Inclusiviteit in arbeidsorganisaties en in toezicht* zijn belangrijke werkvelden in 2017. Het stroomlijnen en uitbreiden van het opleidingsaanbod voor medezeggenschap en integriteit staan ook centraal in 2017.

Leerstoelen

Vanuit de sectoren wordt intensief samengewerkt met de Leerstoelen CAOP, zodat wetenschap met beleid en praktijk wordt verbonden, en wordt gewerkt vanuit een gezamenlijke meerjarenagenda. Jaarlijks bepalen de leerstoelen hun focus op thema's die gerelateerd zijn aan de Strategische Kennisagenda (SKA) CAOP. Zij werken vanuit wetenschappelijke onafhankelijkheid en stemmen o.a. via Bestuur Leerstoelen af met sociale partners. BZK en OCW vervullen een adviesrol in het bestuur. Hoogleraren richten zich op onderzoek, onderwijs en 'platformfunctie'. Zij ontwikkelen met CAOP diverse activiteiten en genereren (gezamenlijke) opdrachten. Zij geven elke twee jaar de "Staat van de Ambtelijke Dienst" uit. Een integraal overzicht van activiteiten staat in de jaarverslagen 2016 van de leerstoelen, die in het voorjaar 2017 beschikbaar komen.

Sector Onderwijs

In 2016 zijn diverse arbeidsmarktfondsen en overleggen ondersteund. Naast het Schoolleidersregister Primair Onderwijs (SRPO) is in 2016 ook het Schoolleidersregister Voortgezet Onderwijs (SRVO) bij het CAOP ondergebracht.

In 2016 is de samenwerking verkend en uitgevoerd met partijen als APG, SER en Berkeley Square om de krachten te bundelen richting de onderwijssector. Diverse (nieuwe) opdrachtgevers hebben (medewerkers van) het CAOP ingehuurd om arbeidsmarktbeleid en onderzoeksvraagstukken uit te voeren of te begeleiden. Voorbeelden hiervan zijn AOC Helicon, gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Deventer, schoolgroep Primato, Stichting Samenwerkingsverband Noord-Kennemerland po, Van Maerlant Lyceum en Carolus Borromeus College.

Ook dit jaar is er intensief samengewerkt met de leerstoelen voor onderzoek, advies en projectmanagement.

Vooruitblik 2017

In 2017 leggen we de focus op:

- Continuering van lopende contracten met de onderwijsfondsen.
- Gebruikmaken van bestaande producten en kennis voor nieuwe opdrachtgevers, specifiek op de thema's kansenongelijkheid, arbeidsmarkt en zelfstandige professionals;
- Samenwerking organiseren en coördineren tussen ROC's en gemeenten;
- Samenwerking met De Nationale Denktank, Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO), Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt en Berkeley Square.

Sector Zorg en Welzijn

In 2016 zijn diverse arbeidsmarktfondsen en overleggen ondersteund. Er is fors ingezet op het intensiveren en uitbreiden van het netwerk in zorg en welzijn. De banden met het ministerie van VWS en sociale partners zijn aangehaald. Zo wordt samengewerkt aan een integrale arbeidsmarktagenda voor de ouderenzorg én de vernieuwing van een omvangrijk branche overstijgend onderzoeksprogramma arbeidsmarkt zorg en welzijn. Ook is een verkenning gedaan naar een programma voor werkdruk en werkplezier in opdracht van SZW en sociale partners én hebben vijf A&O fondsen het CAOP de opdracht gegeven voor het testen van een loopbaanportal voor (zorg)professionals. Om sociale partners te ondersteunen in de transitiefase in zorg en welzijn zijn verschillende ronde tafels georganiseerd in samenwerking met een bijzonder hoogleraar. Twee lokale pilots zijn gestart die in 2017 doorlopen. De pilots moeten een beeld opleveren van 1) lokale en regionale professionele vraagstukken en behoeften (vraagarticulatie), 2) het type dienstverlening dat hierbij past (propositie), 3) wat dit van het CAOP vraagt aan netwerk, kennis en competenties en 4) een mogelijk verdienmodel. Voor deze pilots zijn strategische allianties met andere partijen aangegaan.

Tot slot is het eerste CAOP e-zine zorg uitgegeven. De contracten met alle fondsen zijn verlengd. Dat geldt ook voor Samen Presteren, het fonds voor de sport en Stichting Bibliotheek Werk, het fonds voor de bibliotheken. Door middel van detachering van een van de adviseurs naar een cultuurwerkgever is het netwerk in de kunst en cultuur uitgebreid. In 2017 worden de kansen in deze sector verder verkend.

Vooruitblik 2017

Zorg en welzijn verandert fors door ingrijpende politieke, demografische, technologische, sociale en economische ontwikkelingen. Dit zorgt voor een veelheid aan vragen zoals: wat betekent dit voor (het toerusten van) zorgprofessionals, de wijze van organiseren van de zorg, (inclusief) werkgeverschap en HR, centraal en decentraal overleg, sectoraal en regionaal/lokaal arbeidsmarktbeleid? Deze ontwikkelingen en vraagstukken raken niet alleen de professional, maar ook bestaande instituten, structuren en overleggen, en vraagt om een fundamentele discussie over de toekomst van (werken in) de zorg.

Van belang is dan ook dat de sector zorg het partnerschap met bestaande opdrachtgevers en belangrijke stakeholders versterkt, en een (wetenschappelijk) platform biedt om kennis en ideeën uit te wisselen. Verder wordt voortgebouwd op de in 2016 gestarte activiteiten, wordt een plan van aanpak voor professionalisering/opleiding in de zorg opgesteld, en een aantal bovensectorale projecten rond werkdruk en werkplezier, loopbaan en ontwikkeling, en arbeidsmarktonderzoek en – informatie.

Klanttevredenheid

Inzicht in de tevredenheid van klanten is de sleutel tot succes. Hoe beter de producten en diensten van het CAOP aansluiten op de wensen van de klanten, des te tevredener klanten zullen zijn en des te sneller zullen zij bij het CAOP terugkomen. Het afgelopen jaar is een nieuw online klanttevredenheidsonderzoek (kto) geïntroduceerd. De respons in 2016 bedroeg 67% (18 van de 27 aanvragen). De respons is gebruikt om verbeteringen in bedrijfsvoering en dienstverlening te bewerkstelligen. De resultaten van de uitgezette kto's zijn overwegend positief: externe klanten beoordelen de dienstverlening gemiddeld met een 7,7.

In 2017 wil het CAOP een hogere respons bereiken (zowel in aantal als percentageel), met een gemiddelde waardering van een 8.

Kennisinfrastructuur

Als kennisintensieve organisatie is het voor het CAOP van belang dat de juiste kennis op het juiste moment bij de juiste mensen aanwezig is. Alleen zo kunnen we klanten optimaal bedienen. Daartoe heeft het CAOP al allerlei initiatieven ontplooid, zoals de KennisAlerts waarmee we via Insite collega's informeren over relevante nieuwe publicaties, en de kenniskaarten waar we met de vernieuwde zoekfunctionaliteiten op Insite kennisgebieden van collega's kunnen opzoeken. Ook de invoering van flexibele werkplekken en de aanpassing van onze organisatiestructuur langs sectoren waren mede ingegeven door de wens om (in)formele kennisdeling tussen collega's te stimuleren.

En we zien dat deze initiatieven hun vruchten afwerpen.

Het afgelopen jaar is op verschillende manieren gewerkt aan de doorontwikkeling van de kennisinfrastructuur van het CAOP. De Strategische Kennisagenda (SKA) vormt niet alleen een fundament voor kennisontwikkeling en onderzoeksprogrammering, maar biedt ook voor steeds meer collega's en klanten een 'bril' om naar hun eigen werkzaamheden te kijken. De focus en samenhang die hierin is aangebracht sluit goed aan bij de onderwerpen uit de meerjarenagenda van de leerstoelen. Daarmee wordt beleid, de paritaire praktijk en de wetenschap samengebracht.

Vooruitblik 2017

Op basis van de Strategische Kennisagenda wordt een aantal verdiepende artikelen geschreven om daarmee enerzijds onze klanten te inspireren en anderzijds bij te dragen aan kennisontwikkeling en het maatschappelijk debat over grote arbeidskwesties door het bundelen en upgraden van (interne en externe) kennis en expertise.

Themagebieden

In 2016 hielden vijf coördinatoren zich bezig met de thema's professionalisering, (culturele) diversiteit, duurzame inzetbaarheid, cao vernieuwing en flexibilisering. De coördinatoren droegen o.a. verantwoordelijkheid voor de bovensectorale afstemming van deze thema's. Deze thema's kwamen deels voort uit de Strategische Kennisagenda (SKA) en waren voor een ander deel de continuering van lopende thema's.

Naast deze thema's waren er allerlei andere thema's waarmee collega's zich al langer bezig hielden en waarop ook al concrete dienstverlening werd aangeboden (bv. integriteit, medezeggenschap, participatie, sociale veiligheid en normalisering).

Gaandeweg bleek het relevant om een duidelijker onderscheid te maken tussen meer exploiterende dienstverlening waar reeds betalende klanten voor bestaan, en explorerende thema's die wel relevant zijn maar waarvoor nog niet (altijd) een betalende klant bestaat. Daar waar de sectoren zich primair richten op de exploiterende thema's, richt de afdeling Kennis zich meer op de explorerende thema's waar concrete dienstverlening aan verbonden kan worden.

Vooruitblik 2017

In het CAOP Jaarplan 2017 is wederom een aantal (hoofd)thema's benoemd: Leven lang leren & aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt, onderstroom samenleving, moderniseren arbeidsverhoudingen, paritaire mediation en sociale veiligheid. De vijf kennisthema's uit het CAOP Jaarplan worden in 2017 gefaseerd opgepakt en uitgewerkt. Gelet op de actualiteit en het belang van deze kennisthema's bij de verkiezingen worden in het eerste kwartaal de eerste twee kennisthema's opgepakt. In het tweede kwartaal bespreekt het MT de verdere programmering van de thema's. Het uitwerken van de thema's verloopt projectmatig op basis van een projectplan met begroting.

ICT

Een externe partij heeft in 2016 een audit uitgevoerd gericht op de technische inrichting, de bezetting van de afdeling ICT en de kostenontwikkeling. De bevindingen van de audit hebben geleid tot een meerjarenagenda waarbij ICT beter in staat zal zijn uitstekende kwaliteit te bieden tegen beheersbare en marktconforme kosten. De eerdere overgang naar tijd- en plaatsongebonden werken hebben in 2016 de meerwaarde bewezen.

In 2017 wordt de eerder vastgestelde meerjarenagenda voortvarend uitgevoerd, inclusief de geïntensiveerde inspanning op het terrein van informatiebeveiliging.

Informatisering en automatisering (I&A)

Goede informatievoorziening is onmisbaar voor een adequate en vooral efficiënte dienstverlening aan onze opdrachtgevers. In 2016 is daarom een aanzet gegeven tot het meer systematisch managen van de informatievoorziening.

In 2017 krijgt dit zijn beslag met de inrichting van een klein team I&A. Het team zal zich richten op de aansluiting van de informatievoorziening op de bedrijfsprocessen door de informatiebehoefte vanuit de teams in de CAOP-organisatie in kaart te brengen en deze te vertalen naar ICT.

Wet bescherming persoonsgegevens (WBP)

Per 1 januari 2016 is de Wet bescherming persoonsgegevens aangescherpt. Aanleiding om intern grondig te kijken naar de wijze waarop met persoonsgegevens wordt omgegaan. Omdat het CAOP meer dan tweehonderd opdrachtgevers adviseert en ondersteunt in verschillende sectoren, was er alle belang om de aan ons toevertrouwde gegevens goed beveiligd en verwerkt te hebben. Voor deze operatie zijn twee Functionarissen gegevensbescherming (FG) benoemd die zijn aangemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens en lid zijn van de beroepsvereniging het Nederlands Genootschap van Functionarissen voor de Gegevensbescherming (NGFG).

De FG's hebben veel aandacht gegeven aan het vergroten van bewustwording bij medewerkers, het integreren van de WBP in processen (de naleving van de WBP is bijvoorbeeld opgenomen in het kwaliteitshandboek) en het aanpakken van de grootste risico's. Ook is in 2016 een protocol datalekken opgesteld, en zijn diverse producten ontwikkeld (model voor opdrachtgevers zonder eigen bureau, modellen voor bewerkersovereenkomsten).

De inspanningen hebben geleid tot een sterke vermindering van de risico's.

In 2017 wordt het beleid voortgezet, waarbij bewustwording een blijvend aandachtspunt is.

Tevens dienen voorbereidingen te worden getroffen voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die in 2018 binnen de EU van kracht wordt, waardoor de WBP vervalt.

Huisvesting, facilitair

Voor de eigendomspannen is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld en in gebruik genomen. In Utrecht is een nieuw kantoor ingericht. Daarnaast zijn in alle panden aanpassingen uitgevoerd om het primaire proces beter te ondersteunen.

In 2016 is een risicoanalyse uitgevoerd met de focus op de fysieke beveiliging. De hieruit voortvloeiende maatregelen worden in 2017 uitgevoerd. Begin 2017 is een audit bij het Facilitair Bedrijf uitgevoerd, o.a. om te bezien welke dienstverlening in de toekomst nodig is en hoe één en ander georganiseerd kan worden.

Human resources

In 2016 is een Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) uitgevoerd, de eerste sinds de nieuwe huisvestingssituatie. De uitkomsten van de RI&E stemden tot tevredenheid; er waren wel aandachtspunten maar geen urgente of risicovolle situaties. In de loop van 2016 zijn de aandachtspunten, via een plan van aanpak, opgepakt.

In 2016 en 2017 werd en wordt invulling gegeven aan optimalisering van het beleid ten aanzien van de inzetbaarheid van medewerkers. Dit vanuit het perspectief van gezondheidsmanagement en vitaliteitsbeleid. Verder wordt meer samenhang aangebracht in het beleid ten aanzien van de inzet van flexibel personeel. Naast alle doorlopende zaken wordt in 2017 ook hernieuwde aandacht gegeven aan de in- en externe doorstroom zodat nog meer de juiste verbinding tussen mens en werk kan worden gemaakt.

Communicatie, Marketing en Profilering

In 2016 is o.a. gewerkt aan interne kennisuitwisseling door vernieuwen van Insite (intranet). Het doel is een meer sociaal intranet te realiseren waarin kennisdeling en samenwerking gemakkelijker en leuker wordt én voldoet aan de eisen van de tijd. De kennisuitwisseling is ook versterkt door het organiseren van interne bijeenkomsten (laagdrempelig) en aandacht voor marketing (gebruik maken van e-zines, artikelen en interviews) en profilering (profiel CAOP aanscherpen via diverse communicatiekanalen, o.a. via de uitgave “Wat betekent het om te werken bij de overheid in 2017?” waarin o.a. klanten aan het woord kwamen over de dienstverlening van het CAOP).

Ten aanzien van de kennisdeling en corporate profilering biedt de formatie van een nieuw kabinet aanknopingspunten om per sector passende activiteiten aan te bieden.

Financiën en control

In 2016 is als gevolg van de nieuwe organisatiestructuur aandacht geweest voor aanpassingen in de financiële ondersteuning en advisering aan de sectoren en teams van het CAOP.

In 2017 wordt het gebruiksgemak van de digitale systemen verder verhoogd. Concreet gaat het om verbeteringen in Timetell (tijdschrijven) en de goedkeuring van facturen.

Daarnaast wordt de koppeling met e-verbinding voor het versturen van facturen naar de overheid gerealiseerd. Extra aandacht zal uitgaan naar projectcontrol en het gebruik van de bijbehorende systematiek.

Diverse kengetallen per fte

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
Gemiddeld aantal fte's	191,5	200,1	201,4
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
Netto omzet per fte	101,9	103,6	102,6
P-kosten excl uitzendkrachten, per fte	82,4	84,3	81,8
Afschrijvingskosten per fte	4,1	3,9	3,5
Overige bedrijfskosten per fte	10,6	11,0	13,4
Resultaat voor belasting per fte	1,0	2,1	0,3

Exploitatie

Het in 2016 gerealiseerde resultaat voor belasting bedraagt k€ 188 (2015: k€ 62). Voor 2016 was een resultaat begroot van k€ 426. Een lagere netto omzet veroorzaakt het lagere resultaat.

Liquiditeit en solvabiliteit

Het saldo van de liquide middelen bedraagt per 31 december 2016 k€ 787 (2015: k€ 1.892). De investering in de huisvesting is de belangrijkste oorzaak van de daling van de liquiditeit.

Met een balanstotaal van k€ 13.693 en een eigen vermogen van k€ 3.960 bedraagt de solvabiliteit 29% (2015: 27%).

Risico's

Naar verwachting zal er sprake zijn van een aanhoudende tariefdruk, zowel vanuit de ministeries als vanuit de overige opdrachtgevers. Dit wordt met name ingegeven door het economisch klimaat. Er zijn gematigd positieve economische vooruitzichten, maar iedereen blijft voorzichtig en kosten besparen is de norm geworden. Daarnaast zijn de rente en de inflatie laag. Het verkiezingsjaar zal niet rustig voorbij gaan. Dit zal risico's (stopzetten en stagnatie van beleid) en kansen (nieuw beleid) met zich meebrengen.

In 2018 eindigt de overgangperiode waarin een deel van de diensten van het CAOP voor lopende contracten op basis van artikel 11, lid 1, onderdeel u, vrijgesteld van BTW-heffing kon worden aangeboden. Alle opdrachtgevers zijn hiervan op de hoogte gebracht.

Begroting 2017

Onderstaande begroting is op 8 december 2016 vastgesteld.

	k€
NETTO OMZET	<u>20.698</u>
BEDRIJFSKOSTEN	
Personele kosten	17.119
Afschrijvingen	870
Overige bedrijfskosten	2.132
	<u>20.122</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	577
RENTE	
Rentebaten	10
Rentelasten	(200)
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN	<u>387</u>
VENNOOTSCHAPSBELASTING	(87)
RESULTAAT NA BELASTINGEN	<u><u>300</u></u>

Vermogen

Het eigen vermogen van het CAOP bedraagt per 31 december 2016 k€ 3.960. Het is de bedoeling het vermogen met toekomstig te behalen positieve resultaten op het niveau van 50% van de jaarlijkse personele lasten te brengen. Op basis van de gerealiseerde kosten over 2016 betreft het een bedrag van circa k€ 8.150.

Den Haag, 1 juni 2017

N. Ph. Geelkerken,
Directeur/bestuurder

Jaarrekening 2016

1 Balans en winst- en verliesrekening

Balans per 31 december 2016 na voorgestelde resultaatbestemming

	Nr.	31 december 2016		31 december 2015	
		* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Bedrijfsgebouwen en terreinen		7.413		7.254	
Machines en installaties		807		998	
Andere vaste bedrijfsmiddelen		757		794	
MVA in uitvoering		50		-	
			9.027		9.046
Vlottende activa					
Vorderingen	2				
Debiteuren		945		850	
Overlopende activa		2.934		2.561	
			3.879		3.411
Liquide middelen	3		787		1.892
TOTAAL ACTIVA			13.693		14.349
Eigen vermogen	4		3.960		3.820
Langlopende schulden	5		3.322		3.322
Kortlopende schulden en overlopende passiva	6				
Crediteuren		1.227		1.865	
Belastingen en premies soc. verzekeringen	7	1.461		996	
Schulden terzake van pensioenen		161		182	
Subsidieregeling Ministerie van BZK	8	60		180	
Overige kortlopende schulden	9	1.612		1.349	
Overlopende passiva	10	1.890		2.635	
			6.411		7.207
TOTAAL PASSIVA			13.693		14.349

Winst- en verliesrekening 2016

	Nr.	2016		2015	
		* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
Netto-omzet	13				
Omzet	14	26.462		28.209	
Directe projectkosten	15	<u>(6.962)</u>		<u>(7.554)</u>	
			19.500		20.655
Bedrijfskosten					
Personeelskosten	16	16.315		17.042	
Afschrijvingen	17	782		700	
Overige bedrijfskosten	18	<u>2.023</u>		<u>2.695</u>	
			19.120		20.437
Bedrijfsresultaat			380		218
Rentebaten			7		44
Rentelasten	19	<u>(199)</u>		<u>(200)</u>	
			(192)		(156)
Resultaat voor belastingen			188		62
Belastingen	20		(48)		(22)
Resultaat na belastingen			<u>140</u>		<u>40</u>

2 Kasstroomoverzicht

	2016		2015	
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
Saldo liquide middelen per 1 januari		1.892		3.720
Kasstroom uit operationele activiteiten	(342)		(486)	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	(763)		(1.273)	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-		(69)	
		<u>(1.105)</u>	<u>(1.828)</u>	
Saldo liquide middelen per 31 december		<u><u>787</u></u>	<u><u>1.892</u></u>	
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>				
Resultaat na belastingen	140		40	
Afschrijvingen	782		700	
		922	740	
<i>Mutaties in werkkapitaal</i>				
• Vorderingen op handelsdebiteuren	(95)		128	
• Overige vorderingen	-		256	
• Overlopende activa	(373)		192	
• Kortlopende schulden (incl. winstbelasting)	(796)		(1.802)	
		<u>(1.264)</u>	<u>(1.226)</u>	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		<u><u>(342)</u></u>	<u><u>(486)</u></u>	
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>				
• Investerings in materiële vaste activa	(763)		(1.273)	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		<u><u>(763)</u></u>	<u><u>(1.273)</u></u>	
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>				
Aflossing leningen	-		(69)	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		<u><u>-</u></u>	<u><u>(69)</u></u>	

3 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

De Stichting CAOP is op 1 januari 1995 opgericht en is statutair gevestigd te Den Haag (Lange Voorhout 9-13). De stichting is ingeschreven in het Nederlandse handelsregister onder nummer 41158878.

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, zoals van toepassing op middelgrote ondernemingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. De grondslagen zijn niet gewijzigd. Vergelijkende cijfers zijn eventueel aangepast ter verbetering van het inzicht.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financiële verplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden de financiële instrumenten gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde. De reële waarde is bepaald als contante waarde van de toekomstige kasstromen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische verkrijgingprijs verminderd met de cumulatieve afschrijving. De lineaire afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische gebruiksduur van de desbetreffende materiële vaste activa, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Op grond wordt niet afgeschreven. De geschatte economische gebruiksduur van bedrijfsgebouwen is 30 jaar, van machines en installaties 5-10 jaar en van andere vaste bedrijfsmiddelen tevens 5-10 jaar. De kosten van groot onderhoud worden per component geactiveerd en afgeschreven.

Duurzame waardevermindering of vervreemding van vaste activa

Activa met een lange levensduur worden beoordeeld op duurzame waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de toekomstige nettokasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom, wordt een bedrag voor impairment ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van het actief. Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd op boekwaarde of lagere actuele waarde, onder aftrek van verkoopkosten.

Vorderingen op handelsdebiteuren

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende

actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Vlottende activa en kortlopende schulden

De waardering van de vlottende activa en kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Langlopende schulden

De waardering van de langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Opbrengst- en kostenverantwoording

Opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het tijdvak waarop zij betrekking hebben. Tenzij anders vermeld, worden kosten genomen op het moment dat zij bekend zijn, terwijl opbrengsten pas worden verantwoord nadat de prestatie daadwerkelijk is geleverd.

Netto-omzet

De netto-omzet is de gerealiseerde omzet verminderd met de directe projectkosten.

Directe projectkosten

De directe projectkosten zijn de kosten van leveringen en diensten door derden, gemaakt voor de uitvoering van de projecten.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten.

Er wordt uitsluitend een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De gehanteerde grondslagen bij het opstellen van het kasstroomoverzicht zijn gelijk aan de grondslagen zoals toegepast bij het opstellen van de balans en de winst- en verliesrekening.

4 Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening

TOELICHTING OP DE BALANS

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa was als volgt:

	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	MVA in uitvoering	Totaal
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
Aanschaffingswaarde	9.087	3.019	4.511	-	16.617
Cumulatieve afschrijving	(1.833)	(2.021)	(3.717)	-	(7.571)
Boekwaarde per 1 januari 2016	7.254	998	794	-	9.046
Investeringen	395	180	188	-	763
Herrubricering MVA in uitvoering	(50)	-	-	50	-
Afschrijvingen	(186)	(371)	(225)	-	(782)
Aanschafwaarde desinvesteringen	-	(124)	(1.095)	-	(1.219)
Cumulatieve afschrijving desinvesteringen	-	124	1.095	-	1.219
Totaal toevoeging/onttrekking	159	(191)	(37)	50	(19)
Boekwaarde per 31 december 2016	7.413	807	757	50	9.027
Aanschaffingswaarde	9.432	3.075	3.604	50	16.161
Cumulatieve afschrijving	(2.019)	(2.268)	(2.847)	-	(7.134)
Boekwaarde per 31 december 2016	7.413	807	757	50	9.027

Ten behoeve van de bankier zijn de bedrijfsgebouwen en terreinen hypothecair bezwaard tot maximaal k€ 9.000 (zie ook: 5. Langlopende schulden).

De investeringen betreffen met name vervanging van hard- en software (machines en installaties) en investeringen in de panden ten gevolge van de veranderingen met betrekking tot de huisvesting.

2. Vorderingen

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar. Per 31 december 2016 is er geen voorziening getroffen voor oninbaarheid.

3. Liquide middelen

Tijdelijk overtollige gelden zijn in 2016 op spaarrekeningen uitgezet, conform het in 2012 vastgestelde treasury-statuut. De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

4. Eigen vermogen

De mutaties van 2015 en 2016 in het eigen vermogen zijn in de onderstaande verloopstaat weergegeven. Het saldo van het eigen vermogen is een algemene reserve.

	* € 1.000
Stand per 31 december 2014	3.780
<i>mutaties 2015</i>	
Resultaat boekjaar	40
Stand per 31 december 2015	<u>3.820</u>
<i>mutaties 2016</i>	
Resultaat boekjaar	140
Stand per 31 december 2016	<u><u>3.960</u></u>

5. Langlopende schulden

Het verloop van de langlopende schulden in het boekjaar was als volgt:

	2016	2015
	* € 1.000	* € 1.000
Stand per 1 januari	3.322	3.391
Aflossingen boekjaar	-	(69)
Totale schuld per 31 december	<u>3.322</u>	<u>3.322</u>
Af: kortlopend deel (< 1 jaar)	-	-
Langlopend per 31 december	<u><u>3.322</u></u>	<u><u>3.322</u></u>
Schulden looptijd > 5 jaar	<u><u>3.322</u></u>	<u><u>3.322</u></u>

Medio 2001 heeft het CAOP twee leningen afgesloten ter financiering van de aankoop van de panden Lange Voorhout 13 en Hoge Nieuwstraat 14. De leningen hebben een rentevoet van 5,98% (20 jaar vast). Eén van beide leningen is medio 2015 volledig afgelost, de andere lening met een bedrag van k€ 3.322 betreft een aflossingsvrije lening met een resterende looptijd tot medio 2021.

6. Kortlopende schulden en overlopende passiva

De kortlopende schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

7. Belastingen en premies sociale verzekeringen

De specificatie van deze post is als volgt:

	2016	2015
	* € 1.000	* € 1.000
Te betalen loonheffing december	609	629
Te betalen sociale lasten december	192	194
Te vorderen sociale lasten oude jaren	-	(5)
Te betalen BTW 4e kwartaal	670	250
Te betalen VPB	(10)	(72)
	<u>1.461</u>	<u>996</u>

8. Subsidieregeling Ministerie van BZK

De post subsidieregeling Ministerie van BZK betreft de stand van de egalisatiereserve inzake de subsidieregeling CAOP en de subsidieregeling SOR van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit betreft het niet bestede deel van de ontvangen subsidie. De subsidieregelingen bepalen dat de jaarlijkse subsidies aan een maximum zijn verbonden. Jaarlijks wordt eventuele onderuitputting of overschrijding gedoteerd respectievelijk onttrokken aan deze reserve. De omvang van de egalisatiereserve bedroeg per 31 december 2016 k€ 60.

De subsidieregeling SOR liep tot en met 31 december 2010. Op dat moment diende het eventuele saldo van de egalisatiereserve van deze subsidieregeling op verzoek te worden terugbetaald aan het Ministerie. In 2016 is in het Sectoroverleg Rijk (SOR) besloten om het saldo van de egalisatiereserve SOR ad k€ 65 volledig aan te wenden voor de financiering van het door AWWN uitgevoerde onderzoek Strategisch Personeelsbeleid SPAR.

9. Overige kortlopende schulden

Onder de overige kortlopende schulden zijn onder meer de reservering te betalen vakantiegeld en een reservering voor niet uitbetaalde vakantiedagen opgenomen. Daarnaast bevat deze post een bedrag aan nog te ontvangen facturen en zijn er in 2016 subsidies ontvangen die per einde boekjaar nog niet volledig waren besteed.

10. Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen. Van het Ministerie van SZW is in 2016 subsidie ontvangen voor het project Veilig Werken in de Zorg. Per einde boekjaar bedroeg het nog niet gebruikte deel van de subsidie k€ 410.

Ook zijn in 2016 bedragen ontvangen voor de uitvoering van een aantal projecten. Per einde boekjaar waren die bedragen nog niet volledig uitgeput. Een gedeelte van die bedragen zal in 2017 moeten worden terugbetaald en een deel wordt aangewend ter financiering van de activiteiten in 2017.

Daarnaast zijn er eind 2016 enkele voorschotfacturen verstuurd aan opdrachtgevers die betrekking hebben op het jaar 2017.

11. Financiële instrumenten

Algemeen

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn bijna volledig vorderingen op overheden of stichtingen die domicilie hebben gekozen bij het CAOP. Het kredietrisico is daarmee zeer beperkt.

Renterisico

De langlopende leningen kennen een resterende rentevastperiode van 4 jaar. Deze leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Indien van toepassing betreffen de kortlopende opgenomen leningen het tijdelijk gebruik van de kredietfaciliteit via de rekening-courant van de bank. Er is daarbij sprake van een variabel rentepercentage over het opgenomen geld gedurende de gehele looptijd. Het CAOP heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Marktwaarde

De marktwaarde van de in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde.

12. Niet in balans opgenomen rechten en verplichtingen

De verplichtingen uit hoofde van bestaande huur- en leaseverplichtingen, met een resterende looptijd variërend tot vier jaar, bedragen voor 2017 k€ 133 en voor de periode 2018 tot en met 2021 circa k€ 312 (in totaal). Er zijn geen verplichtingen met een looptijd langer dan vijf jaar. In de winst- en verliesrekening 2016 onder de Overige bedrijfskosten is een bedrag voor huur- en leasekosten opgenomen van k€ 124. De overige verplichtingen zijn opgenomen onder de directe projectkosten, omdat deze rechtstreeks samenhangen met de uitvoering van projecten.

Ten behoeve van de verhuurder van het gehuurde bedrijfspand is een bankgarantie afgegeven voor in totaal k€ 21.

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING

13. Netto-omzet

De netto-omzet is de gerealiseerde omzet verminderd met de directe projectkosten.

	2016 * € 1.000	2015 * € 1.000
Omzet	26.462	28.209
Directe projectkosten	(6.962)	(7.554)
Netto-omzet	<u>19.500</u>	<u>20.655</u>

14. Omzet

De (netto) omzet is in 2016 k€ 1.155 (5,6%) lager dan in 2015. De lagere omzet wordt veroorzaakt door de beëindiging van de ondersteuning van de projecten Expertisecentrum Veilige Publieke Taken (EVPT) en Bevordering Integriteit Openbare Sector (BIOS), beiden gefinancierd middels de BZK-subsidieregeling. Het effect op de netto omzet van deze beëindiging bedroeg k€ 1.075.

15. Directe projectkosten

De directe projectkosten zijn de kosten van leveringen en diensten door derden, gemaakt voor de uitvoering van de projecten.

16. Personeelskosten

Het CAOP heeft in 2016 een personele krimp van het aantal fte's gekend van gemiddeld 201 fte's in 2015 naar gemiddeld 191 fte's in 2016. De krimp is een gevolg van de eerdergenoemde beëindiging van de ondersteuning EVPT en BIOS, waardoor personeel is uitgestroomd dat niet vervangen is. Het aantal werknemers in dienst daalde in 2016 van 225 per 1 januari tot 210 per 31 december.

De personeelskosten worden als volgt gespecificeerd:

	2016 * € 1.000	2015 * € 1.000
Salarissen	11.593	12.108
Sociale lasten	1.894	1.840
Pensioenkosten	1.478	1.636
Uitzendkrachten/externen	540	573
Personele exploitatiekosten	810	885
Totaal personeelskosten	<u>16.315</u>	<u>17.042</u>

Per 1 januari 2015 heeft het CAOP zich vrijwillig aangesloten bij het ABP en volgt daarmee hun pensioenreglement.

17. Afschrijvingen

De afschrijvingen worden als volgt gespecificeerd:

	2016	2015
	* € 1.000	* € 1.000
Bedrijfsgebouwen en terreinen	186	148
Machines en installaties	371	355
Andere vaste bedrijfsmiddelen	225	197
Totaal afschrijvingen	<u>782</u>	<u>700</u>

De voornaamste oorzaak van de stijging van de afschrijvingskosten betreft de noodzakelijke investeringen in de constructieve staat van het pand Lange Voorhout 13.

18. Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten worden als volgt gespecificeerd:

	2016	2015
	* € 1.000	* € 1.000
Kantoorkosten	163	179
Kosten ICT	656	652
Huisvestingskosten	520	1.262
Kostenvergoeding bestuursraad	35	41
Restauratieve voorzieningen	297	286
Public information	195	164
Overige kosten	157	111
Totaal overige bedrijfskosten	<u>2.023</u>	<u>2.695</u>

De daling van de huisvestingskosten is een gevolg van de beëindiging per 1 juli 2015 van de huurovereenkomst voor de panden Lange Voorhout 9 en 11.

De stijging van de kosten voor public information betreffen extra kosten in het kader van de marketing en profilering. De overige kosten zijn k€ 46 hoger dan in 2015. De belangrijkste oorzaak daarvan is de eenmalige vrijval in 2015 van de voorziening oninbare vorderingen.

19. Rentelasten

De rentelasten 2016 betreffen de rentelasten van de langlopende leningen.

20. Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

Het gewogen gemiddelde toepasselijke belastingtarief bedraagt 20,7% (2015: 20%). De belastinglast in de winst-en-verliesrekening over 2016 bedraagt k€ 48 ofwel 25,5% van het resultaat vóór belastingen (2015: 35,5%).

21. Bezoldiging topfunctionarissen

Conform de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector is het CAOP verplicht opgave te doen van de bezoldiging van de topfunctionarissen.

Bedragen in €	N. Ph. Geelkerken	P.J. Banis
Functie	Directeur/Bestuurder	Directeur Arbeidsmarkt
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01 / 31-12	01-01 / 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	echt	echt
Individueel WNT-maximum	179.000	179.000
Bezoldiging		
Beloning	150.708	127.084
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	15.518	14.854
<i>Subtotaal</i>	<u>166.226</u>	<u>141.938</u>
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	<u>166.226</u>	<u>141.938</u>
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	01-01 / 31-12	01-01 / 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Bezoldiging 2015		
Beloning	151.273	122.104
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	16.318	15.409
Totaal bezoldiging 2015	<u>167.591</u>	<u>137.513</u>
Individueel WNT-maximum 2015	<u>178.000</u>	<u>178.000</u>

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2015 en 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

22. Bezoldiging leden Bestuursraad

Bedragen in €	K.G. de Vries	A.G.V. Vergeer	A. Sieverdink	J.J.C. Debie	M.W.J. Lak	S. Donders-Pijpstra	C. Kervezee	R.T.B. Visser	J.W. Dieten	O. Welling	H. Itzig Heine
Functie	Voorzitter	Voorzitter AC	Voorzitter AC	Lid BR en AC	Lid BR	Lid BR en AC	Lid BR	Lid BR	Lid BR	Lid BR	Lid BR
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01/31-12	n.v.t.	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-03	01-04/31-12
Individueel WNT-maximum	26.850	n.v.t.	26.850	17.900	17.900	17.900	17.900	17.900	17.900	4.475	13.425
Bezoldiging											
Beloning	6.000	-	6.000	4.500	3.000	4.500	3.000	3.000	3.000	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	6.000	-	6.000	4.500	3.000	4.500	3.000	3.000	3.000	-	-
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	6.000	-	6.000	4.500	3.000	4.500	3.000	3.000	3.000	-	-
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015											
Aanvang en einde functievervulling in 2015	01-01/31-12	01-01/31-12	n.v.t.	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	n.v.t.
Bezoldiging 2015											
Beloning	6.000	5.500	-	4.500	3.000	4.500	3.000	3.000	3.000	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	6.000	5.500	-	4.500	3.000	4.500	3.000	3.000	3.000	-	-
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	26.700	-	17.800	17.800	17.800	17.800	17.800	17.800	17.800	-

De heren Welling en Itzig Heine hebben afgezien van honorering.

23. Voorgestelde resultaatbestemming

Voorgesteld wordt het resultaat na belasting toe te voegen aan de algemene reserve. Het vorenstaande is verwerkt in de jaarrekening 2016.

Den Haag, 1 juni 2017

Directeur / Bestuurder CAOP
Mr. N. Ph. Geelkerken

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de bestuursraad en de directeur/bestuurder van Stichting Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport op pagina 12 tot en met 25 opgenomen jaarrekening 2016 van Stichting Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel (de stichting) te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met titel 9 boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de winst- en verliesrekening over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de bepalingen bij en krachtens de WNT. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het directieverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, in overeenstemming met titel 9 boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de bestuursraad voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met titel 9 boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De bestuursraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de bepalingen bij en krachtens de WNT (inclusief het Controleprotocol WNT), ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in

geschrijft, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Oud-Beijerland, xx juni 2017

Troost Accountantskantoor VOF

M.R. Ruivenkamp AA